

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра європейського права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПОРІВНЯЛЬНЕ КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський рівень)

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма – «Міжнародне право»

Факультет міжнародних відносин

2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право»
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань – 29 «Міжнародні відносини», спеціальності – 293 «Міжнародне право» факультету міжнародних відносин.
Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2023.

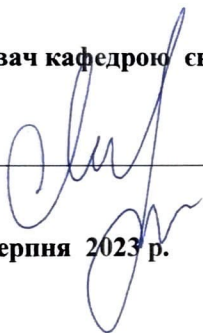
Розробники:

Яворська Ірина Михайлівна, к.ю.н., доц., доцент кафедри європейського права

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри європейського права

Протокол № 1 від “30” серпня 2023 р.

Завідувач кафедри європейського права

(д.ю.н., проф. Микієвич М.М.)

“30” серпня 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право» розроблена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальністю – 293 «Міжнародне право» галузі знань – 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань 29 міжнародні відносини <hr/> (шифр, назва)	нормативна	
Модулів – 1	Напрямок 293 <hr/> (шифр, назва)	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів -1	Спеціальність (професійне спрямування) Міжнародне право	перший	-й
Курсова робота		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин - 105		2-й	-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента –	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32 год.	год.
		<i>Семінарські заняття</i>	
		32 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		41 год.	год.
Вид контролю: залік			

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування комплексних знань про джерела конституційного права України та зарубіжних країн, сутність, властивостями та структурою конституцій, класифікацією конституцій, інститутом конституційного контролю в Україні та зарубіжних країнах, поняттям та елементами форми держави в Україні та зарубіжних країнах, інститутами законодавчої, виконавчої влади, парламенту, глави держави в Україні та зарубіжних країнах.

Завдання навчальної дисципліни: Дисципліна «Порівняльне конституційне право» дозволить студентам сформувати цілісну систему знань щодо чинних нормативно-правових актів у сфері конституційного права України та зарубіжних країн, ознайомитись з основними теоретико-прикладними проблемами конституційного права; сформувати вміння та навички застосування теоретичних положень на практиці.

Загальні компетентності (ЗК):

здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

знання і розуміння предметної сфери та розуміння професійної діяльності;

здатність застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях;

здатність реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його постійного розвитку, дотримуватися принципу верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології; дотримуватися вимог онлайн-безпеки.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 13. Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи у національній правовій системі;

ФК 16. Уміння розробляти юридичну позицію в інтересах клієнта, а також контраргументи проти позиції опонентів; проводити дискусію з міжнародно-правових та загально-юридичних питань.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Визначати переваги аргументів у процесі аналізу заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Проводити збір та аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 9. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усною так і письмовою, правильно вживаючи юридичну термінологію.

ПРН 10. На професійному рівні брати участь у фахових дискусіях із міжнародно-правових і загально-юридичних питань: поважати опонентів та їхню позицію.

ПРН 11. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

ПРН 12. Виявляти знання і розуміння основних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної та міжнародної правових систем.

ПРН 13. Представляти інтереси клієнта у судах України та третейських судах, утворених за законодавством України, а також у міжнародному комерційному арбітражі та міжнародних судових установах.

ПРН 16. Використовувати практику ЄСПЛ, інших міжнародних судових та арбітражних органів, теоретичні знання з міжнародного і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних сферах

ПРН 17. Працювати у групі, формуючи власний внесок у виконання завдань.

ПРН 19. Застосовувати набуті знання та уміння при вирішенні практичних завдань.

ПРН 20. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів на національному та міжнародному рівнях.

ПРН 21. Демонструвати розуміння формування та функціонування державно-правових інститутів, ухвалення правових актів міжнародного права, права ЄС та національного права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- джерела конституційного права України, джерела конституційного права зарубіжних країн;
- Поняття та властивості конституції, класифікацію конституцій, завдання та функції конституцій, структуру конституцій.
- Конституційно-правовий статус особи в Україні та зарубіжних країнах.
- Завдання та види органів конституційного контролю в Україні та зарубіжних країнах
- Поняття та елементи форми держави. Державний режим.
- Форми реалізації законодавчої влади в Україні та зарубіжних країнах.
- Інститут виконавчої влади в Україні та зарубіжних країнах
- Інститут президента в Україні та зарубіжних країнах.

У процесі вивчення початкової дисципліни студенти повинні вміти:

володіти загальнотеоретичними поняттями і категоріями конституційного права, аналізувати законодавство України, зарубіжних країн, знаходити та використовувати необхідну юридичну та іншу спеціальну літературу для поповнення своїх теоретичних знань.

Навчальна дисципліна «Порівняльне конституційне право» знаходиться в тісному зв'язку з навчальними дисциплінами: «Теорія держави і права», «Міжнародне право».

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Конституційне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна в Україні і зарубіжних країнах

1. Історія та теорія становлення конституційного права як галузі права. Поняття “конституційне право” і “державне право”. Предмет і метод конституційного права. Система конституційного права.

2. Джерела конституційного права в Україні та зарубіжних країнах. Доктрина як джерело конституційного права.

3. Конституційне право у правових системах зарубіжних країн та України. Виникнення і розвиток навчальної дисципліни “порівняльне конституційне право”. Розмежування понять “конституційне право зарубіжних країн”, “порівняльне конституційне право”.

4. Школи науки конституційного права. Становлення і розвиток науки конституційного права в Україні.

Тема № 2. Походження та сутність конституції.

1. Функції та властивості конституції.
2. Види конституцій. Конституції зарубіжних країн. Будова та структура конституцій.. Дія конституції. Форма та зміст конституцій.
4. Функції конституції.
5. Прийняття та зміна конституцій у зарубіжних країнах.
6. Конституція України: загальна характеристика
7. Порядок внесення змін до Конституції України та конституцій зарубіжних країн.

Тема № 3. Порівняльно-правова характеристика конституційного правосуддя в Україні та зарубіжних країнах

1. Поняття та завдання конституційного контролю.
2. Моделі органів конституційного контролю. Американська та європейська моделі органів конституційного правосуддя.
3. Форми і види конституційного контролю. Попередній та наступний конституційний контроль.
4. Повноваження органів конституційного контролю.
5. Порядок формування органів конституційного контролю у зарубіжних країнах.
6. Конституційний контроль в Україні. Компетенція Конституційного суду України. Інститут конституційної скарги.

Тема № 4. Конституційно-правовий статус особи в конституційному праві України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз

1. Поняття конституційно-правового статусу особи. Права і свободи людини як об'єкт конституційного регулювання. Міжнародно-правові аспекти регулювання статусу індивіда.
2. Конституційні права та обов'язки людини і громадянина за Конституцією України та зарубіжних держав. Обмеження прав і свобод.
3. Гарантії забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина в країнах світу та України.
4. Правовий режим населення держави. Поняття громадянства, регулювання громадянства в Україні та державах світу. Набуття та припинення громадянства.
5. Множинне громадянство та апатризм. Правовий статус іноземців.
6. Конституційно-правовий статус особи за законодавством України.

Тема № 5. Форма держави

1. Поняття форми держави. Види форм держави. Монократична, сегментарна та полікратична форми держави.
2. Форма державного правління. Види форм правління. Монархічна форма правління. Види монархій. Особливості монархічних форм державного правління. Республіканська форма правління та види республік. Переваги та недоліки парламентських та президентських форм державного правління. Змішані форми державного правління. Зміна форм правління.
3. Форма державного устрою. Унітарна держава. Федеративна держава.
4. Порівняльно-правова характеристика державних режимів.

Тема №6. Органи законодавчої влади в Україні та зарубіжних країнах

1. Конституційні моделі законодавчої влади. Конституційно-правовий статус органів законодавчої влади в зарубіжних країнах. Процедура та діяльність законодавчих органів. Структура парламентів. Порядок формування палат. Правовий статус члена парламенту. Компетенція та взаємовідносини палат парламенту
2. Склад і структура Верховної Ради України. Функції та повноваження Верховної Ради України. Основні форми роботи Верховної Ради України. Законодавчий процес в Україні. Правовий статус народних депутатів України.

3. Інститут омбудсмена в Україні та зарубіжних країнах: правовий статус та функції. Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Тема 7. Інститут глави держави в зарубіжних країнах та в Україні

1. Глава держави та його повноваження в Україні та зарубіжних країнах.
2. Механізми взаємодії глави держави з органами законодавчої, виконавчої та судової влади.
3. Правовий статус монарха як глави держави. Правовий статус президента як глави держави в республіці. Порядок і умови заміщення посади президента.
4. Інститут президента в Україні. Повноваження та функції Президента України.

Тема 8. Поняття та правовий статус уряду в зарубіжних країнах та в Україні

1. Поняття виконавчої влади та система її органів. Організація виконавчої влади за різних форм державного устрою. Уряд та його різновиди. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.
2. Порядок формування уряду в зарубіжних країнах. Повноваження уряду. Конституційно-правовий статус міністрів.
3. Політична відповідальність уряду в зарубіжних країнах та в Україні.
4. Кабінет Міністрів України: правовий статус. Місце у системі органів державної влади в Україні.

Тема 9. Основи конституційного права Великобританії, Франції, США, ФРН, Італії

1. Основи конституційного права США
2. Основи конституційного права США
3. Основи конституційного права ФРН
4. Основи конституційного права Італії
5. Основи конституційного права Франції

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	ТЕМА	Кількість годин			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Разом
Змістовний модуль 1					
1.	<i>Конституційне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна в Україні і зарубіжних країнах</i>	2	2	4	
2.	<i>Походження та сутність конституції</i>	4	4	4	
3.	<i>Порівняльно-правова характеристика конституційного правосуддя в Україні та зарубіжних країнах</i>	4	4	4	
4.	<i>Конституційно-правовий статус особи в конституційному праві України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз</i>	4	4	4	
5.	<i>Форма держави</i>	2	2	4	
6.	<i>Органи законодавчої влади в Україні та зарубіжних країнах</i>	4	4	4	
7.	<i>Інститут глави держави в зарубіжних країнах та в Україні</i>	4	4	5	
8.	<i>Поняття та правовий статус уряду в зарубіжних країнах та в Україні</i>	4	4	6	
9.	<i>Основи конституційного права Великобританії, Франції, США, ФРН, Італії</i>	4	4	6	
	Всього за 1 семестр:	32	32	41	105

5. Плани семінарських занять

(література до семінарських занять у Переліку рекомендованої літератури)

Тема 1. Теми та питання для опрацювання. Складено з врахуванням вимог фахового вступного випробування з дисципліни «Конституційне право України»

Тема 1. Заняття 1. Конституційне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна (2 год.)

Конституційне право, порівняльне конституційне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна в Україні та зарубіжних країнах (2 год.)

1. Історія та теорія становлення конституційного права як галузі права. Поняття “конституційне право” і “державне право”.

2. Поняття, предмет і метод конституційного права.
3. Система конституційного права. Система порівняльного конституційного права.

Методологія порівняльного конституційного права.

4. Джерела конституційного права зарубіжних країн.
5. Порівняльне конституційне право як наука і навчальна дисципліна.
6. Принципи конституційного права України.
7. Система конституційного права України

Тема 1. Конституційне право як галузь права, наука і навчальна дисципліна

Заняття 2. (2 год.)

1. Джерела конституційного права України.
2. Рішення Конституційного суду України як джерела конституційного права. 3.

Норми конституційного права. Конституційно-правова відповідальність (2 год.)

4. Поняття та особливості інститутів конституційного права.
5. Поняття, види та класифікація конституційно – правових норм.
6. Конституційно-правова відповідальність. Поняття, особливості та функції конституційно-правової відповідальності. Підстави конституційно-правової відповідальності. Поняття й склад конституційних правопорушень. Суб'єкт правопорушень за конституційним правом. Санкції за конституційним правом України.

Література:

1. Нор В., Стецюк П. Конституція – Основний Закон України. В запитаннях і відповідях. Навчальний посібник з основних положень Конституції України. – Львів-Київ.: Кальварія – Абрис, 1996. – 48 с.
2. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг.ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini-_nmp_2020.pdf
3. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С, Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. – Харків, 2019//
http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.
5. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.

6. Євграфов П.Б. Конституція України: коментар змін (2004-2007). Теоретичні та практичні аспекти: Науково-практичний посібник. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2007. – 204 с.
7. Коментар до Конституції України/За ред. В. Ф. Опришка. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради, 1996. – 377 с.
8. Конституційне законодавство України. Збірник нормативних актів. У двох книгах. Кн. 2. – К.:Атіка, 2004. – 840 с.
9. Конституційне право України / За ред. В.Я.Тація, В.Ф.Погорілка, Ю.М.Тодици. – К.: Український центр правничих студій, 1999. – 376 с.
10. Кресін О. Порівняльне правознавство: досвід і проблеми викладання// Право України.-2011. - №9. –с.347-349
11. Скрипнюк О. Система конституційного права України: поняття та її складові елементи// Право України. – 2008. - №7.- с. 4-9
12. Шемшученко Ю. Виміри порівняльного правознавства// Право України. – 2013. -№3-4.- с.15-22
13. Шемшученко Ю., Погорілко В. Система конституційного права як галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни // Вісник Академії правових наук України. – Харків, 2003. – № 2(33)-3(34). – С.213 -224.
14. Скакун О. Принципи у методологічному інструментарії загального порівняльного правознавства// Право України. – 2013. - №3-4.- с.49-61

Тема 2. Заняття 1. Поняття та сутність конституції. (2 год.)

1. Походження та сутність конституції. Правова природа конституції.
2. Види конституцій. Дія конституції.
3. Етапи конституційного розвитку. Конституції першої, другої та третьої хвилі.
4. Конституція Пилипа Орлика 1710 року: загальна характеристика.

Тема 2. Заняття 2. Поняття та сутність конституції. (2 год.)

1. Форма та зміст конституцій. Конституційні та органічні закони.
2. Властивості та правові характеристики конституції. Характеристика конституцій.
3. Функції конституції.
4. Жорсткі та гнучкі конституції.
5. Способи прийняття конституцій. Внесення змін до діючих конституцій.
6. Загальна характеристика Конституції України
7. Юридичні властивості конституції

8. Порядок внесення змін до Конституції України.
9. Принцип верховенства права в системі засад конституційного права України

Література:

1. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України – 1991. – № 38. – Ст. 502.
2. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. Ст. 429.
3. Конституція України. – Відомості Верховної Ради України. – 1996. –
4. № 30. – Ст. 141.
5. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг.ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini-_nmp_2020.pdf
6. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С. Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. – Харків, 2019//
7. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.
9. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.
10. Агафонов С. Історичний розвиток інституту глави держави // Право України. – 2001. – № 7. – С. 102-104.
11. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн –Чернівці, 2006.
12. Гураль П.Ф., Левицька Г.Р. Конституції та конституціоналізм в зарубіжних країнах. – Львів, 1997. – 108 с.
13. Дністрянський С. Теорія конституції. – В кн.: Стецюк П. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. – Львів, 1999. – С. 186-218.
14. Євграфов П.Б. Конституція України: коментар змін (2004-2007). Теоретичні та практичні аспекти: Науково-практичний посібник. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2007. – 204 с.
15. Мельник В. Конституцій України в ієрархічній структурі законодавства: науково-теоретичний аспект// Право України.- 2009. - №5. – с.61-67

Тема 3. Заняття 1. Порівняльно-правова характеристика конституційного правосуддя в Україні та зарубіжних країнах (2 год.)

1. Поняття та завдання конституційного контролю. Розмежування понять «конституційний контроль» та конституційний нагляд.

2. Моделі органів конституційного контролю. Американська та європейська моделі органів конституційного правосуддя. Порядок формування органів конституційної юрисдикції в Україні та зарубіжних країнах.

3. Форми і види конституційного контролю. Попередній та наступний конституційний контроль.

Тема 3. Заняття 2. Порівняльно-правова характеристика конституційного правосуддя в Україні та зарубіжних країнах (2 год.)

1. Порядок формування органів конституційної юрисдикції в країнах європейської моделі органів конституційного правосуддя.

2. Порядок формування органів конституційного правосуддя в мусульманських країнах.

3. Конституційний суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.

4. Компетенція Конституційного суду України.

5. Правовий статус суддів Конституційного суду України.

6. Конституційне подання та конституційне звернення.

7. Конституційна скарга.

Література та джерела:

1. Конституція України, 1996

2. Закон України «Про Конституційний суд України» від 13 липня 2017 року// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19/card6#Public>

3. Чушенко В. І. Конституційне право України / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007

4. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. -556 с.

5. В. Шаповал. Конституційне право зарубіжних країн.- К., 2015

6. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019.-328 с.

7. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг.ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini_nmp_2020.pdf

8. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С. Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. – Харків, 2019//

http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

9. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.

10. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.

11. Рішення Конституційного Суду від 14.12.2000 №15-рп/2000

12. Рішення від 30 вересня 2010 року №20-рп/210

Тема 4. Заняття 1. Конституційно-правовий статус особи в конституційному праві України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз (2 год.)

1. Поняття конституційно-правового статусу особи. Права і свободи людини як об'єкт конституційного регулювання. Міжнародно-правові аспекти регулювання статусу індивіда. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правове становище людини і громадянина.

2. Конституційні права і обов'язки людини і громадянина в Україні та зарубіжних країнах. Обмеження прав і свобод.

3. Гарантії забезпечення основних прав і свобод людини і громадянина.

4. Інститут громадянства. Способи набуття та зміни громадянства.

Тема 4. Заняття 2. Конституційно-правовий статус особи в конституційному праві України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз (2 год.)

1. Конституційно правовий статус людини і громадянина за законодавством України.

2. Конституційні права і свободи людини і громадянина. Гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні. ЗУ «Про політичні партії в Україні», ЗУ Закон України «Про громадські об'єднання». Особливості конституційно-правового статусу закордонних українців.

4. Правове регулювання громадянства в Україні.

5. Правовий статус іноземців.

6. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Література та джерела:

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996р. № 30, ст.141
2. Закон України «Про громадянство»// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14/card6#Public>
3. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
4. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»// [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-181.](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-181)
5. Чушенко В. І., Заяць І.Я. Конституційне право України / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007
6. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. -556 с.
7. В. Шаповал. Конституційне право зарубіжних країн.- К., 2015
8. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019.-328 с.
9. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»// <http://zakon5.rada.gov.ua>
10. Рішення Конституційного Суду України від 19.04.02 №4-рп/2001
11. Рішення Конституційного Суду України від 25.11.1997 року №6 - зп/1997
12. Рішення Конституційного Суду України від 25.12.1997 року №9 -зп/1997

Тема 5. Заняття 1 . Форма держави (2 год.)

1. Поняття та види форм держави.
2. Монократична, сегментарна та полікратична форми держави.
3. Форма державного правління. Види форм державного правління. Монархічна форма державного правління. Республіканська форма державного правління: ознаки, види республік. Монархічна форма державного правління: ознаки. Види монархій.
4. Переваги та недоліки парламентських та президентських форм державного правління.
5. Форма державного устрою. Унітарна держава. Федеративна держава: ознаки.
6. Порівняльно-правова характеристика державних режимів.

Тема 5. Заняття 2. Форма держави (2 год.)

1. Форма державного правління Республіки Україна.
2. форма державного режиму Республіки Україна

3. Форма державного устрою Республіки Україна
4. Історія становлення і розвитку форми державного правління Республіки Україна.
5. Форма держави (державний устрій, правління, режим) Великої Британії
6. Форма держави (державний устрій, правління, режим) США
7. Форма держави (державний устрій, правління, режим) Угорщини

Література та джерела:

1. Конституція України, 1996// Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996р. № 30, ст.141
3. Чушенко В. І. Конституційне право України / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007
4. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. -556 с.
5. В. Шаповал. Конституційне право зарубіжних країн.- К., 2015
6. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019.-328 с.
7. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг.ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini-_nmp_2020.pdf
8. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С, Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. – Харків, 2019// http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
9. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.
10. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.

Тема 6 . Заняття 1. (2 год.) Органи законодавчої влади в Україні та зарубіжних країнах

1. Конституційні моделі органів законодавчої влади.
2. Конституційно-правовий статус органів законодавчої влади в Україні та зарубіжних країнах.
3. Структура парламентів. Процедура та діяльність органів законодавчої влади. Порядок формування палат парламентів в зарубіжних країнах.
4. Компетенція та взаємовідносини палат парламенту.

5. Законотворчий процес в зарубіжних країнах.

Тема 6. Заняття 2. Органи законодавчої влади в Україні та зарубіжних країнах (2 год.)

1. Законодавча влада в Україні. Український парламентаризм: генеза становлення і сучасний етап розвитку. Конституційна природа парламенту - Верховної Ради України.
2. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Принципи діяльності Верховної Ради України.
3. Функції і повноваження Верховної Ради України.
4. Парламентські процедури: законодавча, установча, процедура здійснення парламентського контролю.
5. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.
6. Конституційно-правовий статус народного депутата України і правові гарантії його діяльності. Природа депутатського мандата. Підстави дострокового припинення повноважень народного депутата України.

Література та джерела:

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996р. № 30, ст.141
2. Регламент Верховної Ради України//rada.gov.ua
3. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»// rada.gov.ua
4. Чушенко В. І., Заяць І.Я. Конституційне право України / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007
5. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. -556 с.
6. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг.ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini-_nmp_2020.pdf
7. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С, Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. – Харків, 2019// http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.

9. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.

10. В. Шаповал. Конституційне право зарубіжних країн.- К., 2015

11. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019.-328 с.

https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UzhNU+CL101+2018_T3/about

12. Рішення Конституційного Суду України від 2.06.1998 року №7-рп/1998

13. Рішення Конституційного Суду України від 2.03.1999 року №2-рп/1999

Тема 7. Заняття 1 (2 год.) Інститут глави держави в зарубіжних країнах

1. Глава держави та його повноваження у президентській та парламентській формах державного правління.

2. Правовий статус монарха як глави держави. Правовий статус президента як глави держави в республіці.

3. Порядок і умови заміщення посади президента.

4. Глава держави у системі «стримань і противаг» органів влади.

Тема 7. Заняття 2. Інститут Президента в Україні (2 год.)

1. Інститут президентства в Україні: історія становлення й сучасний етап розвитку. Роль та місце Президента України в системі органів державної влади.

2. Конституційно-правовий статус Президента України. Порядок вступу на пост Президента України.

3. Повноваження Президента України. Акти Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України.

4. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони.

1. Література та джерела:

2. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг.ред Д.С.

Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini-_nmp_2020.pdf

3. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С, Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І.

Марчука. – Харків, 2019//

4. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

5. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.
6. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.
7. Скрипнюк О. Федоренко В. Правотворчість Президента України та її нормо проектне забезпечення: питання теорії і практики// Право України. – 2011. - №2. – 168
8. Павлавська Н. Механізм процедури імпічменту (теоретичний та практичний досвід)// Право України. – 2010. - №3. – с.115
9. Вовк Ю. розмежування сфери компетенції між президентом і Прем'єр-Міністром в Україні// Право України. – 2009. - №5. –с. 51
10. Мартинюк Р. Проблеми визначення конституційно-правового статусу Президента України в умовах змішаної форми правління// Право України. - №5. – с.44
11. Мельниченко В., Плахотнюк Н. Інститут президента в Україні: стан та перспективи розвитку// Право України. – 2009. - №12. – с. 18
12. Серьогіна С. Оптимізація статусу президента як ключова ланка конституційної реформи в Україні// Право України.- 2009. - №6. – с.23-29
13. Заяць Н. Теоретико-правові проблеми інституту президента в механізмі реалізації державної влади в Україні// Право України. – 1009. -№6. –с.29-38
14. Закоморна, К.О. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навчальні матеріали та схеми): посіб. для підгот. до іспитів. – Харків: Право, 2016. – 278 с.
15. Конституції зарубіжних країн: Навч. посіб. / Авт.-упоряд.: В.О. Серьогін, Ю.М. Коломієць, О.В. Марцеляк та ін. / За заг. ред. В.О. Серьогіна. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2009. – 664 с.
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 105, частини першої статті 111 Конституції України (справа щодо недоторканості та імпічменту Президента України) від 10 грудня 2003 року № 19-рп/2003
17. Рішення Конституційного Суду України від 28.01.2003 №2-рп/2003
18. Рішення Конституційного Суду України від 25.09.2009 №5 рп/2009
19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 120 Конституції України (справа про суміщення службової діяльності керівників органів виконавчої влади) від 17 жовтня 2002 року № 16-рп/2002

Тема 8. Заняття 1. (2 год.) Поняття та правовий статус уряду в зарубіжних країнах

1. Поняття та правовий статус уряду. Поняття виконавчої влади та система її органів. Органи виконавчої влади за різних форм державного устрою. Уряд та його різновиди.

2. Порядок формування уряду в зарубіжних країнах
3. Правовий статус уряду в країнах з президентською формою державного правління
4. Правовий статус урядів у країнах з парламентською формою державного правління
5. Правовий статус урядів у країнах зі змішаною формою державного правління
6. Конституційно-правовий статус міністрів.

Тема 8. Заняття 2. (2 год.) Правовий статус уряду в Україні

1. Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади в Україні. Повноваження Кабінету Міністрів України. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

2. Правове регулювання діяльності Кабінету Міністрів України відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України».

3. Форми і види відповідальності уряду в зарубіжних країнах
4. Правові засади відповідальності уряду в зарубіжних країнах.
5. Інтерпеляція як вид відповідальності уряду.
6. «Години уряду» як форма звітності уряду.
7. Уряд в системі органів влади України. Відповідальність Кабінету Міністрів України відповідно до Конституції України.

Література та джерела:

1. Конституція України, 1996// Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996р. № 30, ст.141
2. Закон України «Про Кабінет Міністрів України»// rada.gov.ua
3. Чушенко В. І. Конституційне право України / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007
4. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. -556 с.
5. В. Шаповал. Конституційне право зарубіжних країн.- К., 2015
6. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019.-328 с. Лекційний курс «Вступ до конституційного права»
https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UzhNU+CL101+2018_T3/about

7. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг. ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini_nmp_2020.pdf

8. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С, Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. – Харків, 2019//

http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

9. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.

10. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.

7. Рішення Конституційного суду України від 29.09.09 №22-рп/2009

8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положення частини восьмої статті 83 Конституції України у системному зв'язку з положеннями частин шостої, сьомої статті 83, пункту 9 частини першої статті 106, частин третьої, четвертої статті 114 Конституції України від 28 квітня 2009 року № 8-рп/2009

Тема 9. Заняття Іта 2 (4 год.) Основи конституційного права Великобританії, Франції, США, ФРН, Італії

1. Основи конституційного права США
2. Основи конституційного права США
3. Основи конституційного права ФРН
4. Основи конституційного права Італії
5. Основи конституційного права Франції

Література та джерела:

1. Чушенко В. І. Конституційне право України / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007
2. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. -556 с.
3. В. Шаповал. Конституційне право зарубіжних країн.- К., 2015
4. Савчин М. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019.-328 с. Лекційний курс «Вступ до конституційного права» https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:UzhNU+CL101+2018_T3/about

5. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг. ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // <http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini- nmp 2020.pdf>
6. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.
7. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.

6. Питання для самоконтролю

1. Галузь конституційного права та її система
2. Школи науки конституційного права
3. Джерела конституційного права: поняття, види, характеристика
4. Конституційне право як наука
5. Сутність конституції
6. Класифікація конституцій
7. Форма держави: поняття, види
8. Порядок внесення змін до конституцій
9. Історичні характеристики конституції та її регулятивна роль
10. Структура конституції
11. Державний суверенітет
12. Поняття влади
13. Поняття державної території. Адміністративно-територіальний устрій
14. Територіальна автономія
15. Форма державного режиму
16. Форма державного устрою
17. Конституційно-правовий статус особи в Україні та зарубіжних країнах
18. Поняття та способи набуття громадянства в Україні та зарубіжних країнах
19. Іноземці як суб'єкти конституційного права в Україні та зарубіжних країнах
20. Повноваження органів конституційного контролю в Україні та зарубіжних країнах
21. Порядок формування органів конституційного контролю в Україні та зарубіжних країнах
22. Поняття парламенту як представницького органу в Україні та зарубіжних країнах
23. Порядок формування парламенту в Україні та зарубіжних країнах
24. Система поділу влади
25. Політична відповідальність уряду в Україні та зарубіжних країнах
26. Розпуск парламенту
27. Судова система України: поняття, принципи функціонування, структура
28. Судові системи в зарубіжних країнах
28. Основи статусу члена парламенту в Україні та зарубіжних країнах
29. Основи статусу члена уряду в Україні та зарубіжних країнах
30. Порядок набуття громадянства в Україні та зарубіжних країнах
31. Правовий режим біженців за законодавством України
32. Законодавчий процес
33. Судові системи зарубіжних країн
34. Інститут імпичменту в Україні та зарубіжних країнах
35. Парламентський контроль: форми і види в Україні та зарубіжних країнах
36. Відповідальність за нормами конституційного права
37. Конституційне право як навчальна дисципліна

38. Етапи розвитку конституційного права
39. Суб'єкти конституційного права
40. Види форм держави
41. Нормотворчість глави держави і уряду
42. Функції конституції
43. Порядок і умови заміщення посади глави держави
44. Організація виконавчої влади за різних форм державного правління
45. Відповідальність парламенту
46. Форма і структура парламенту в Україні та зарубіжних країнах
47. Конституційні основи статусу АР Крим
48. Верховна Рада України та Рада Міністрів АР Крим
49. Поняття та види автономії
50. Поняття державно-територіального устрою України
51. Поняття громадянства України
52. Процедура набуття громадянства України
53. Інститути конституційного права України
54. Поняття та сутність інституту правової охорони конституції в Україні та зарубіжних країнах
55. Юридичні властивості конституції
56. Норми конституційного права: особливості, класифікація
57. Український конституціоналізм, його засади та процес становлення
58. Поняття основ конституційного ладу
59. Класифікація основних прав і свобод людини і громадянина
60. Конституційні обов'язки людини і громадянина
61. Процедура подання та розгляду конституційної скарги
62. Процедура подання та розгляду конституційної скарги
63. Правовий статус Кабінету Міністрів України відповідно до Конституції України та Закону України «Про Кабінет Міністрів України»
64. Система «стримань і противаг» на прикладі Конституції США
65. Повноваження органів конституційного контролю в зарубіжних країнах
66. Розпуск парламенту за законодавством зарубіжних країн
67. Правовий статус палат парламенту у країнах з двопалатним парламентом
68. Конституція і мусульманське право
69. Білля про права: характеристика
70. вищі органи державної влади США
71. Парламентаризм у Британії
72. Повноваження Палати представників і Сенату США
73. Законодавчий процес у США
74. Конституційні акти Великобританії
75. Конституційно-правовий статус людини і громадянина у Великобританії
76. Правовий статус монарха у Великій Британії
77. Правовий статус парламенту Великої Британії
78. Правовий статус палат парламенту Великої Британії
79. Основи конституційного права Італії
80. Основи конституційного права Франції.
81. Основи конституційного права ФРН

7. Методи навчання

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного та пошукового характеру);
- а також методи, пов'язані із контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, обговорення, дослідницькі проекти, підготовка та презентація індивідуальної роботи.

8. Методи контролю

Поточний контроль:

- усне опитування; перевірка тестових завдань; перевірка модульних завдань;
- перевірка письмових (індивідуальних, практичних) робіт, конспектів.

Підсумковий контроль: іспит

9. Розподіл балів, що присвоюються студенту

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи відповідно до Положення по кафедрі європейського права.

Поточний контроль знань студентів включає: контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на семінарських заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань. Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи з наданої викладачем тематики з подальшою його презентацією.

При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату.

При вивченні курсу «Порівняльне конституційне право» студент може набрати максимум 100 балів. Максимальна кількість балів за усі види роботи студента, описані у таблиці.

Контроль семінарських Занять, контрольна	Іспит
= 50 балів	= 50 балів
За одне семінарське заняття студент може отримати максимум 5 балів.	

10. Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік

90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Дуже добре	Добре	
71-80	C	Добре		
61-70	D	Задовільно	Задовільно	
51-60	E	Достатньо		
0-50			Незадовільно	Незараховано

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні міжнародно-правових актів, національного законодавства, судової практики, наукової та спеціальної літератури. Виконав усі індивідуальні завдання.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні предмету. Виконав усі індивідуальні завдання.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах. Виконав усі індивідуальні завдання.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу. Виконав не усі індивідуальні завдання.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни. Виконав не усі індивідуальні завдання.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студенту, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни. Виконав не усі індивідуальні завдання або взагалі нічого не зробив.

11. Рекомендована література

11. 1. Базова (основна) література:

1. Конституційне право України. Навчально-методичний посібник. За заг.ред Д.С. Терлецького.- Одеса, 2020.-242с. // http://dcmaup.com.ua/assets/files/konstitucijne-pravo-ukraini-_nmp_2020.pdf
2. Конституційне право. Підручник. – За заг. ред. О.С, Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. – Харків, 2019//
3. http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10085/Konstytutsiine%20pravo_pidruchnyk_KhNUVS_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн – Чернівці, 2006.
5. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСС. - Київ : ВАІТЕ, 2021. - 528 с.

6. Чушенко В. І. Конституційне право України / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007
7. 4. Совгиря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. -556 с.
8. В. Шаповал. Конституційне право зарубіжних країн.- К., 2015
9. Конституційне право України / За ред. В.Я.Тація, В.Ф.Погорілка, Ю.М.Тодици. – К.: Український центр правничих студій, 1999. – 376 с.
10. Гураль П.Ф., Левицька Г.Р. Конституції та конституціоналізм в зарубіжних країнах. – Львів, 1997. – 108 с.
11. Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991 р. № 1777-ХІІ (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1777-12/>
12. Закон України «Про Кабінет Міністрів України»// : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1777-12/>
13. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»// <http://zakon5.rada.gov.ua>
14. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. № 1906-IV (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
15. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 р. № 3773-VI (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
16. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. № 1861-VI (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>.
17. Закон України «Про виключну (морську) економічну зону» від 16.05.1995 р. № 162/95-ВР (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/162/95-вр>.
18. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 р. № 2235-ІІІ (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт

- Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
19. Указ Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності» від 10.06.1997 р. № 503-97 (з наступними змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/503/97>.
20. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень ст. 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) від 19 квітня 2000 р. № 6-рп/2000 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-00>.

1.1.2. Наукова література:

1. Нор В., Стецюк П. Конституція – Основний Закон України. В запитаннях і відповідях. Навчальний посібник з основних положень Конституції України. – Львів-Київ.: Кальварія – Абрис, 1996. – 48 с.
2. Борденюк В.І. Судова влада як складова механізму держави та державного управління // Вісник господарського судочинства. – 2005. – №2.
4. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн –Чернівці, 2006.
5. Євграфов П.Б. Конституція України: коментар змін (2004-2007). Теоретичні та практичні аспекти: Науково-практичний посібник. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2007. – 204 с.
6. Конституційне право України / За ред. В.Я.Тація, В.Ф.Погорілка, Ю.М.Тодики. – К.: Український центр правничих студій, 1999. – 376 с.
7. Конституційне право України. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти /за ред. В.Ф.Погорілка. – 4-е вид. – К.: Наукова думка. – 2003. – 732 с.
8. Конституційне право України/Погорілко В.Ф., Фріцький О.Ф. та ін. – К.: “Наукова думка”, 1999. – 734 с.
9. Конституційно-правові засади становлення української державності / В.Я Тацій, Ю.М.Тодика, О.Г.Данилян та ін.; За ред. акад. НАН України В.Я.Тація, акад. АПрН України Ю.М.Тодики. – Х.: Право, 2003. – 328 с.

10. Конституція незалежної України: Навчальний посібник, Кол.авт.; За ред. В.Ф.Погорілка, Ю.С.Шемшученка, В.О.Євдокимова. – К.: Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, Спілка юристів України, 2000. – 428 с.
11. Рудик П.А. Порівняльний аналіз президентського і парламентського законопроектів про внесення змін до Конституції України. – К.: Атіка, 2004. – 164 с.
12. Сібільова Н. Теоретичні основи побудови судової системи України// Право України. – 2009. - №6. – с. 29-38
13. Скомороха В. Окремі питання поділу влад і юрисдикція Конституційного суду України // Право України. – 1998. – №5.
15. Ступаченко Д. Перспективи реформування національної судової системи в контексті європейської інтеграції України// Право України. – 2009. - №6. –с.17-21
18. Фрицький О.Ф. Конституційне право України. Підручник. – К.:Юрінком Інтер, 2002. – 536 с.
19. Футей Б. Становлення правової держави: Україна 1991-2001 рр. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 288 с.
22. Шаповал В. Форма держави в конституційному праві // Вісник Конституційного Суду України. – 2003. – № 2. – С.47- 58; № 3. – С. 65 – 80.
23. Шаповал. В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Підручник. – К.: Вища школа, 2000.

12. Інтернет-ресурси

1. Президент України URL: <https://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Конституційний Суд України URL: <http://www.ccu.gov.ua/>
5. Судова влада в Україні URL: <http://www.court.gov.ua>
6. Єдиний реєстр судових рішень в Україні URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>
7. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені Вернадського <http://archive.nbuv.gov.ua/>

13. Методичне забезпечення

Методичні рекомендації щодо підготовки та оцінки кваліфікаційних робіт; Методичні вказівки до підготовки та оцінки курсових робіт; індивідуальні завдання; ситуаційні завдання (кейси); приклади виконання типових завдань та задач; комп'ютерні презентації;

ілюстративні матеріали; каталоги інформаційних ресурсів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка, Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника та ін.